

West Zeeuws-Vlaanderen Franse refugiés 1685/1686 - Oostburg

Huib J. Plankeel

*Eerder verschenen op www.grijsbaard.nl, met toestemming
van de auteur overgenomen en geplaatst op HoGenDa.*

Inleiding

Een aanzienlijk deel van de bevolking in West Zeeuws Vlaanderen stamt af van vluchtelingen (doopsgezinden, Huguenoten, Salzburgers), die in de loop van de 17e en 18e eeuw daar gekomen zijn.

Zo kwam in 1685, nadat eerst eind juni 1685 de kerk te Guînes was gesloten, en daarna op 18 oktober 1685 het Edict van Nantes was herroepen, vrijwel de gehele protestante bevolking, onder aanvoering van hun predikant Pierre Trouillard, naar het gebied van Groede en Cadzand. Een **reconstructie-overzicht** van die bevolking is elders onder het hoofd [Guînes](#) op deze website geplaatst.

Ook van elders uit Frankrijk, en met name ook uit de Châtellenie van Lille, stroomden honderden vluchtelingen weg, waarvan een deel ook naar deze regio. Al eerder, b.v. rond 1659/1665, waren vele vluchtelingen uit dat gebied hierheen gekomen, en velen hadden hier reeds familie of kennissen wonen.

Voor de autoriteiten was deze toevloed een probleem. Er bestond daarom al direct grote behoefte aan cijfers: wie waren er binnengekomen en om hoeveel mensen ging het. Er zijn dus lijsten aangelegd van de nieuwkomers.

Lijsten van vluchtelingen

Voor West Zeeuws Vlaanderen zijn mij de volgende lijsten bekend:

Eerst een zestal lijsten, aanwezig in het rechterlijk archief Vrije van Sluis nr 384, met de subnummers 60, 61, 62, 63, 66 en 67. Drie daarvan zijn reeds eerder gepubliceerd door De Hullu in de uitgave van het Waalse doop- en trouwboek van Cadzand in de reeks Publications of the Huguenot Society of London. Daarnaast een tweetal lijsten, die door De Hullu aangetroffen werden in het archief van de Raad van State, die met name Aardenburg en Oostburg betreffen, en die door hem in 1913 gepubliceerd werden in het Nederlandsch Archief van Kerkgeschiedenis jrg X (1913), p.193-230, onder de titel "De Waalse kerk van Oostburg".

De lijsten uit Vrije van Sluis 384 worden hier weergegeven op basis van de originelen, zij het, dat ik voor het gemak in lijst B, C en D ook verwijst naar de door De Hullu toegekende nummers. De lijsten van Aardenburg en Oostburg heb ik (nog) niet in origineel en gaan dus op basis van het artikel van De Hullu. Aangetekend moet daarbij worden, dat De Hullu hierbij leesfouten gemaakt kan hebben, net zoals is gebeurd met de lijsten uit Vrije van Sluis 384.

Voor mijn gemak heb ik de lijsten een lettercode gegeven (van A t/m H) en de personen een volgnummer als b.v. A001 enz.

Overzicht

Refugiés Lijst A. - Groede: nr60. **Rolle de toute les personne qui sont venu au pais Casant principalement(sic) au villagie de Groede de puis la persecution de Franse.**

Dit is de oudste lijst, die dateert van omstreeks aug./sept. 1685, dus ná het sluiten van de kerk te Guînes maar nog vóór de herroeping van het Edict. Op deze lijst komen ook personen voor uit de omgeving van Lille.

Refugiés Lijst B. - Groede: nr61. **Le nombre des refugies a Groede**

Deze lijst geeft een overzicht van de uit de omgeving van Guînes gevluchtte personen, en dateert van kort ná de herroeping van het Edict, maar van vóór 28 dec. 1685.

Deze lijst is door De Hullu gepubliceerd in "list C" (begin) in het hierboven vermelde boek van Cadzand.

Refugiés Lijst C.: nr62. **Jeunes gens arrivez le 8e Janvier 1686**

Hierachter worden nog enkele gezinnen genoemd, die kort na 8 januari zijn aangekomen.

Deze lijst is door De Hullu gepubliceerd in "list C" (slot) in het hierboven vermelde boek van Cadzand.

Refugiés Lijst D. - Cadzand: nr63. **Overbringe van de gereformeerde Franse, woonende onder district van Cadsant.** Deze lijst dateert van 28 dec. 1685, met enkele aanvullingen uit begin januari 1686. Deze lijst is door De Hullu gepubliceerd als "list B" in het hierboven vermelde boek van Cadzand.

Refugiés Lijst E. - Schoondijke: nr66. **Lijste van de gereformeerde france vlugtelingen, haer nedergeslagen hebbende op Schoondijcke,** gekomen alle van Geine: .. opgemaakt 28 dec. 1685 te Schoondijcke.

Refugiés Lijst F. - Sint Baafs: nr67. ... **de fransche vluchtelingen ter parochie Onse Vrouwe en St Baefs,** 28 dec. 1685.

Refugiés Lijst G. - Aardenburg: **Roolle des françois qui se sont retirés dans la ville d'Ardembourg à cause de la persécution de France,** 31 mrt 1686.

Refugiés Lijst H. - Oostburg: **Liste des réfugiés dans la ville d'Oosburgh et aux environ qui désirent se retirer à l'Eglise françoise qui commence de s'y establir,** rond 31 mrt 1686.

West Zeeuws Vlaanderen
Franse refugiés 1685/1686 - Lijst H. - Oostburg
Huib J. Plankeel, Leiden - www.grijsbaard.nl

Liste des réfugiés dans la ville d'Oosburgh et aux environ qui désirent se retirer à l'Eglise française qui commence de s'y établir.

bron: [Ned. Arch. v Kerkgeschiedenis jrg X \(1913\), p.226-228](#)

In 1913 schreef De Hullu een artikel in het Ned. Archief van Kerkgeschiedenis getiteld "De Waalse kerk van Oostburg"¹. Aan het slot van dit artikel plaatst hij twee bijlagen, twee lijsten van gevluchte fransen, ééntje van Oostburg (p.226-228) en één van Aardenburg (p.228-230). Deze lijsten had hij ontdekt in de verbalen van Vlaanderen, de verslagen van de gedeputeerden van de Raad van State, van hun jaarlijkse bezoeken aan de Generaliteitsgebieden. Beide lijsten werden door de Raad van State bij missive van 25 april 1686 toegezonden aan de Staten Generaal. Uit de missive blijkt dat de magistraten van Oostburg en Aardenburg een request aan de Staten Generaal hadden gericht (wrs. om een franse kerkgemeente te mogen stichten), waarna de Staten Generaal op 15 februari 1686 een resolutie had genomen, nadere inlichtingen over de kwantiteit en kwaliteit van de vluchtelingen² in te winnen. De lijst van Oostburg is niet gedateerd, maar die zal niet ver van de Aardenburgse lijst liggen. Voor het gemak dateer ik haar maar op "rond 31 maart 1686". Bij deze lijst wordt opgemerkt: "Il y en a quelque'autres qui cherchent incessamment à louer des maisons et terres. Est à noter que ce sont tous Picards, gens aguerris et laborieux, capables de garder des frontières." De namen zijn (volgens De Hullu) voor een deel door de opgesomde personen zelf op de lijst geplaatst. De Hullu refereert voor wat betreft Aardenburg tevens aan een latere lijst van 9 juli 1686, die hij kennelijk heeft vergeleken met de hier vermelde lijst. De bewerking van de lijsten is vanzelfsprekend van De Hullu en eventuele leesfouten komen voor zijn rekening. Opm: De Hullu scheidt de gezinnen/alleenstaanden door een liggend streepje – . De volgnummers voor gezinnen en personen zijn weer van mijn hand.

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
H01	H001	Samuel Georges	autrefois ministre à Amiens en Picardie
	H002	NN	sa femme
	H003	-	sa servante
H02	H004	Daniël Bosbergue	ancien, chirurgien
H03	H005	la vefve Marie Charlet	veuve d'un laboureur et cinq enfans communicants
	H006	-	
	H007	-	
	H008	-	
	H009	-	

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
	H010	-	
H04	H011	Jerosme Watté	chartier pour le public
	H012	Pierre Watté	
	H013	Jean Watté	
	H014	Jacob Watté	
	H015	Judith Si	sa femme
	H016	Judith Rouzé	
			<i>ne peuvent signer, le père a paraphé pour eux</i>
H05	H017	Jean le Cant	travailleur en lin
	H018	Pierre	
	H019	Susanne	
	H020	Susanne (bis)	
	H021	Cathérine	
	H022	Charles	
	H023	Catherine de Lo	
			<i>la signature du père</i>
H06	H024	Daniel Oigne	batteur en grange
H07	H025	Michel Gueffroy	batteur en grange
H08	H026	Habraham Lhommeaux	manouvrier
H09	H027	Balthasar Pottie	manouvrier
H10	H028	Rachel Broche	couturière
H11	H029	Susanne Porée	lavandière
H12	H030	Abraham de Lis	paisan
H13	H031	Sara le Noir	
H14	H032	Jacques Stripaert	manouvrier

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
H15	H033	Jacques Ujeux	marchand de lin
H16	H034	Jean Sauvage	ancien, laboureur, et
	H035	Susanne Bonnel	sa femme, et circq enfans [:]
	H036	Jean Sauvage	laboureur
	H037	Susanne	
	H038	Pierre Sauvage	
	H039	Abraham	
	H040	Isaac	
H17	H041	Pierre Joly	et
	H042	Anne de Viller	ma femme, et sept enfant [:]
	H043	Louy Lucaer	laboureur
	H044	Anne Lucaer	laboureur
	H045	Madelinne Lucaer	
	H046	Danielle Lucaer	
	H047	Mary Joly	
	H048	Pier Joly	
	H049	Rachelle Jolly	
H18	H050	Charle Verlin	linier
H19	H051	Jene Foulon	
H20	H052	Jean Joly	marchand de lin
	H053	Anne Herondart	
	H054	Louis	
	H055	Jean Jolly	
	H056	Anne Herondart	
	H057	Marie Madeline	

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
H21	H058	Pierre Guemart	laboureur et 4 enfans
	H059	-	
	H060	-	
	H061	-	
	H062	-	
H22	H063	Jacques Buseine	a fait sa marque linier <i>a déclaré ne pouvier signer</i>
	H064	Ester Buseigne	
H23	H065	Pierre du Pont	laboureur fermier
H24	H066	Jean du Pont	
H25	H067	Abraham du Bois	de Schondic, manouvrier
H26	H068	Jean Messian	manouvrier
H27	H069	Pieter Sauvage	fermier
H28	H070	Nicolas Tassé	berger
H29	H071	David Amiot	fermier, et sa femme
	H072	Judieth Picavet	
H30	H073	Marie de Lengayne	marchande
H31	H074	Mari de Lavalle	fileuse
H32	H075	Moyse Mortier	valet de paysan
H33	H076	François Paulus Koevoet	charton
H34	H077	Geert de Waal	sergent de ville, sa femme
	H078	Cécile ³	
	H079	Marguérite	
	H080	Françoise	

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
	H081	Liévine	
	H082	Sara	fileuse
H35	H083	Marye Kornyle	fileuse
H36	H084	Elisabeth Carens	
H37	H085	Jean Lavoir	manouvrier <i>a déclaré ne pouvier signer</i>
	H086	Elisabeth Rikart	sa femme
H38	H087	Susanne Landa	
H39	H088	Daniël Pieter	fermier
H40	H089	Elisabeth Sauvage	
H41	H090	Jean du Pré	tonnelier
H42	H091	Daniël Lange	fermier
	H092	NN	sa femme, 3 enfans
	H093	-	
	H094	-	
	H095	-	
H43	H096	Jean du Mon	fermier
	H097	Anne de Revier	ma femme
	H098	Jean du Mon	mon fils
	H099	Ane de Mon	ma fille
H44	H100	Pierre des Camps	berger
H45	H101	Barbe de Saint	
H46	H102 ⁴	Arnoult	
H47	H103	Somay	et
	H104	S.	

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
H48	H105	Anna	
H49	H106	Marie de Vauhen	<i>a parafé</i>
H50	H107	Pierre de Binwre(?)	manouvrier
H51	H108	Pierre Patonart	item [= manouvrier]
H52	H109	Abraham de Saint	item [= manouvrier]
H53	H110	Jean Galet	item [= manouvrier]
H54	H111	Marie Barisseau	boutiquillière
H55	H112	Nicolas Sauvage	marchand de lin
H56	H113	Jacques Lorrain	manouvrier
H57	H114	Abraham de Noult(?)	item [= manouvrier]
H58	H115	Jean Bouquet	item [= manouvrier]
H59	H116	Pierre Bouquet	item [= manouvrier]
H60	H117	Pierre Costeu	linier
	H118	Marie le Comte	sa femme, un enfant [:]
	H119	-	
H61	H120	Eustache de l'Angle	laboureur
H62	H121	Guilain Boucaut	linier
H63	H122	Jaques Savate	boulangier
H64	H123	Antoine Magnier	manouvrier
H65	H124	Abraham Peudepiece	tailleur
H66	H125	Pierre Lheureux	manouvrier
H67	H126	Jean Boucherie	item [= manouvrier]
	H126a	Mar (sic)	
	H127	Marie Rubriau	sa femme
H68	H128	Madelaine Verlaigne	fileuse

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
H69	H129	François Maran	manouvrier
H70	H130	Estienne Cousin	manouvrier
H71	H131	Jean Croizet	fermier,
	H132	NN	sa femme, deux valets fermier [:]
	H133	-	
	H134	-	
H72	H135	Jean Bouchen	fermier, et
	H136	Marie Moriancourt	et un enfant [:]
	H137	-	
H73	H138	Jacque Tellier	meusnier, et
	H139	Jene Pruvost	sa femme, et quatre enfan [:]
	H140	Pierre	
	H141	Jaques	
	H142	Jeanne	
	H143	Susanne	
H74	H144	Bernard Leste	sa femme, et six enfans
	H145	NN	
	H146	-	
	H147	-	
	H148	-	
	H149	-	
	H150	-	
	H151	-	
H75	H152	Gaspard Laigne	fermier, et
	H153	NN	sa femme, et

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
	H154	-	sa famille ⁵ <i>a déclaré ne pouvoir signer</i>
H76	H155	Jacques le Sage	paysan, et
	H156	NN	sa femme, et deux enfants [:]
	H157	Jean	
	H158	Marie	
H77	H159	Jacob del Haye	fermier, <i>a déclaré ne pouvoir écrire</i>
H78	H160	Noé de Laval	lecteur
	H161	Marie Carlié	sa femme
	H162	Anne de Laval	sa fille
	H163	Noé de Laval	son fils
H79	H164	Pierre Dauchy	manouvrier,
	H165	NN	sa femme, et ses enfans
	H166	-	<i>a déclaré ne pouvier écrire</i>
H80	H167	Joseph Grimourie(?)	manouvrier
H81	H168	Isaac Planque	
	H169	NN	sa femme, et deux enfants [:]
	H170	-	
	H171	-	<i>déclare ne pouvoir signer</i>
H82	H172	Nicolaes Grouseit	fermier du bailly, et
	H173	Françoisse Grouseit	
H83	H174	François Mullié	manouvrier

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
H84	H175	Pierre le Febves	manouvrier, et
	H176	NN	sa femme
H85	H177	Philippe Rebreau	
H86	H178	Judith Carron	fileuse
	H179	Madelaine Mulier	sa fille
H87	H180	Jehan van Hos	paysant
	H181	NN	sa femme, et trois enfans [:]
	H182	Magdelaine	
	H183	Jean	
H88	H184	Jeanne	
	H185	Jean Plancq	manouvrier
	H186	Elisabeth	ma femme, et deux enfans [:]
	H187	-	
H89	H188	-	
	H189	Marie Btaque	5 enfans [:]
	H190	-	
	H191	-	
	H192	-	
	H193	-	
	H194	-	

voetnoten

1 Ned. Arch. v Kerkgeschiedenis jrg X (1913), p.193-230

2 Het zijn niet alleen vluchtelingen die dit verzoek ondertekenen, zie b.v. Daniel Bosbergen

3 blijktens recht. arch. Zeeuws Vlaanderen 1436 (weeskamer), n18, 10-10-1693 Celij Barbee

4 kennelijk komt De Hullu niet uit de nummers H102 t/m H105

5 helaas niet aangegeven om hoeveel personen het gaat